

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.21.461/2016/6. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Bohács Zsolt ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. szeptember 20. napján kelt 7.P.21.696/2015/20. számú ítélete ellen a felperes 21. sorszámú fellebbezése és az alperes Pf.II.21.461/2016/3. számú csatlakozó fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

A felperes és a **(L.)** Zrt. között 2008. június 20. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja akként, hogy az induló ügyleti kamat éves értékét 7,92 %-ban határozza meg.

A felperes opciós szerződés - helyesen - 4. pontja érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét elutasítja.

A felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 60 000 (hatvanezer) Ft-ra leszállítja.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 115 707 (száztizenötezer-hétszázhet) Ft-ra leszállítja, az alperes által fizetendőt 64 927 (hatvannégyezer-kilencszázhuszonhet) Ft-ra felemeli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Felhívja az alperest, hogy hivatalos lelet készítésének terhével 8 napon belül rójon le további 24 000 (huszonnégyezer) Ft csatlakozó fellebbezési eljárási illetéket.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 80 100 (nyolcvanezer-száz) Ft másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 173 356 (százhetvenháromezer-háromszázötvenhat) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(L.) Zrt.** (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2008. június 20. napján **(kölcsönszerződés száma)** számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amely alapján az alperes 2 635 000 Ft kölcsönt folyósított a felperesnek gépjárművásárlás céljából. Az egyedi kölcsönszerződésben a felek a mértékadó devizanemet svájci frankban, a teljes hiteldíjmutatót 7,96 %-ban határozták meg. Rögzítették továbbá a havi törlesztő részletek összegét (30 599 Ft), számát (120 db), esedékességét és az összes törlesztő részlet összegét (3 671 880 Ft). A kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás)) elszámolásának módjaként az ún. normál deviza konstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes **(üzletszabályzat 1. jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- I.6.: „Normál deviza konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevő a kamatváltozás I. és II-t a Kölcsönbeadó Hirdetménye szerint köteles megfizetni.”
- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”
- I.18.c.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb (nem forint), úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanemben három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megfelelő oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)”
- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”
- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”
- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján”
- I. 25.: „Kamatváltozás:

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam /mértékadó árfolyam) - 1.

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkori intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és a Euró keresztárfolyamának változása.”

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap.”

- IV.9.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és

ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

A peres felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsön visszafizetésének biztosítására - felfüggesztő feltétellel - adásvételi szerződést kötöttek és az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 4. pontja szerint az alperes a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig a felperes a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette. A felek a vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat is kikötöttek (szerződés 6. pontja).

Az alperes a 2014. évi XL. tv. alapján (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, megállapította, hogy a felperes fennálló tartozása 2 367 571 Ft, az induló ügyleti kamatlábat 7,92 %-ban tüntette fel. Az elszámolás felülvizsgáltnak minősül.

A felperes keresetében - a kölcsönszerződés teljes illetve részleges érvénytelenségére alapítottnak - kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 255 967 Ft megfizetésére, valamint a **(gpjmű frg. rszm.-a)** forgalmi rendszámú Opel Meriva típusú gépjármű törzskönyvének a kiadására. Keresetét a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi XCII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § a), b), c) és e) pontjára, valamint az általa megjelölt általános szerződési feltételek tisztességtelenségére alapította. Keresete indoklásaként - egyebek mellett - előadta, a szerződés nem tartalmazza az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét, valamint a teljes hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett esetleges költségek meghatározását és összegét, vagy ha az ilyen költségek pontosan nem határozhatók meg, az ezekre vonatkozó becslést. Állította, hogy az alperes olyan költséget (árfolyamrés) is figyelembe vett a THM meghatározásakor, amelynek felszámítására nem jogosult. Kifejtette, a THM kiszámítására a 41/1987. (III. 5.) Korm. rendelet nem alkalmazható. Álláspontja szerint árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség nem terheli, mert nem készült a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése szerinti kockázatfeltáró nyilatkozat, ezért az egyedi szerződés, valamint az Üsz. árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettséget megalapozó rendelkezései - köztük a V.6. pont - tisztességtelen, ezáltal érvénytelen. Hangsúlyozta, nem kapott az alperes képviselőjétől tájékoztatást az árfolyamváltozás várható alakulásáról, annak mértékéről, továbbá arról, hogy az kizárólag őt terheli. Megítélése szerint az Üsz. I.23. pontjából az a következtetés vonható le, hogy az árfolyam-különbözet legfeljebb 25 % mértékig terheli. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a szerződés hatályossá nyilvánítását. Elszámolása szerint 2015. március 25. napjáig 2 944 043 Ft-ot fizetett meg, ugyanakkor az alperes csak a kölcsön tőkeösszegének és annak az Üsz. I. 18. c. pontja szerinti LIBOR kamatának a megfizetésére tarthat igényt, így túlfizetése 255 967 Ft. A törzskönyv kiadására alapított keresetének indokaként előadta, hogy egyrészt a szerződésből eredő kötelezettségének eleget tett, másrészt érvénytelen az opciós szerződés 4. pontja, és az Üsz. IV.7. pontja. Kérte ezen szerződési feltételek érvénytelenségének a megállapítását is.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy a szerződés akár egészben vagy bármely pontját tekintve érvénytelen. Hangsúlyozta, a felek a kölcsönszerződés valamennyi lényeges tartalmi elemét illetően megállapodtak. Azt elismerte, hogy az ügyleti kamat éves százalékos értéke a szerződésben nem került meghatározásra, álláspontja szerint azonban ez az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, ezért kérte a szerződés érvényessé nyilvánítását a megkötéséig visszaható hatállyal akként, hogy a bíróság pótolja az induló ügyleti kamat százalékos értékét, azt 7,92 %-ban határozva meg. Állította, az ügyleti kamat nem azonos a felperes által hivatkozott LIBOR kamattal, amely referencia kamat. Utalt arra, a szerződéskötéskor hatályos Üsz. helyébe a **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat lépett, amely a felperes által tisztességtelennek

minősített szerződési feltételeket módosította. A törzskönyv kiadására irányuló keresetre vonatkozó jogi álláspontja szerint a törzskönyv birtokban tartása a kölcsön visszafizetésének az opciós szerződéstől független atipikus biztosítéka, az nem az opciós jog megszűnéséhez kapcsolódik, hanem a felperesi teljesítéssel függ össze. Hangsúlyozta, a felperes a szerződésben foglalt kötelezettségét nem teljesítette, így a törzskönyv kiadására nem tarthat igényt.

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperes 11/F/1. és 19/F/1. sorszám alatt előterjesztett keresetváltoztatásait elutasította. Megállapította, hogy a **(üzletszabályzat 1. jelölése)**. megjelölésű üzletszabályzat IV.7. pontja és az opciós szerződés - helyesen - 4. pontja érvénytelen. Kötelezte az alperest a **(gpjmű frg. rszm.-a)** forgalmi rendszámú gépjármű törzskönyvének a kiadására. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Megállapította, hogy a peres felek között a 2008. június 20. napján létrejött kölcsönszerződés érvényessé vált azzal, hogy az induló ügyleti kamat mértéke évi 7,92 %. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 127 000 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan a felperest 158 100 Ft, míg az alperest 36 000 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Határozatának indokolása szerint a felek az ügyleti kamatban megállapodtak, mert bár a kölcsönszerződés egyedi feltételeket rögzítő része a kamat mértékére vonatkozó kifejezett rendelkezést nem tartalmaz, az Üsz. I.18.c.pontja meghatározza a referencia kamatlábat, amelynek változása az ügyleti kamat automatikus változását vonja maga után. Kiemelte, a szerződés rögzíti a THM-et, a teljes hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett egyéb költségek pedig a hirdetményben kerültek meghatározásra. Alaptalannak ítélte azt a felperesi hivatkozást, hogy a szerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos alperesi tájékoztatás hiánya miatt érvénytelen. Álláspontja szerint az Üsz.V.6. pontja kifejezett tájékoztatást tartalmaz az árfolyamkockázatra nézve, abból egyértelműen kitűnik, hogy az a felperest terheli. Hangsúlyozta, azt, hogy az alperes vagy a képviselője a felperesnek ezzel ellentétes olyan tájékoztatást adott volna, miszerint az általa viselendő árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy hogy bizonyos mértékben korlátozott, a felperes sem állította, és az ügyletkötésben közreműködő Magoss Tibor tanú vallomása sem támasztotta alá. Kiemelte, az Üsz. I.23. pontjának téves értelmezésén alapul a felperesnek az az álláspontja, miszerint az árfolyamváltozás legfeljebb 25 % mértékig terheli. Megállapította, hogy a szerződés nem tartalmazza az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét, ezért ezen okból a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján semmis. Kifejtette ugyanakkor, hogy ennek az érvénytelenségi oknak a jogkövetkezményét maga a jogalkotó rendezte a DH2 tv-ben előírt ún. felülvizsgált elszámolás szabályainak megalkotásával. A felülvizsgált elszámolás ugyanis tartalmazza az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét, így az elszámolás felülvizsgálttá válásával az érvénytelenség oka elhárult, a szerződés érvényessé vált, konvalidálódott. Erre tekintettel a bíróság csupán e tényt állapíthatta meg határozatában.

A per tárgyává tett szerződési feltételek közül kizárólag az opciós szerződés - helyesen - 4. és az Üsz. IV.7. pontjában írt rendelkezések érvénytelenségét találta megállapíthatónak arra alapítottn, hogy azok az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésében rögzített kógens rendelkezésbe ütköznek.

Az alperes érvelésével szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a törzskönyv birtokban tartása az opciós joghoz kapcsolódó biztosíték, az opciós jog megszűnése következtében az alperesnek nincs sem szerződéses, sem pedig jogszabályi jogosultsága annak birtokban tartására, ezért kötelezte a törzskönyv kiadására.

A pertárgy értékét 3 235 000 Ft-ban határozta meg, és ennek alapulvételével rendelkezett a perköltség és az eljárási illeték viseléséről.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezést, az alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.

A felperes - a másodfokú eljárásban kiegészített - fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 12 348 Ft megfizetésére. Követelésének jogalapjaként változatlanul azt jelölte meg, hogy a szerződés a kamat meghatározásának és az árfolyamkockázatról való tájékoztatásnak a hiánya, valamint a THM téves meghatározása miatt érvénytelen. Emellett külön is hivatkozott az Üsz.V.6. pontja érvénytelenségére. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy a tőkén felül kizárólag annak jegybanki alapkamatával tartozik, árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség nem terheli.

Fellebbezésének indokai szerint a szerződés kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelensége nem orvosolható a kamat utólagos meghatározásával, mert abban a felek nem állapodtak meg, és az a szerződés rendelkezései alapján sem számítható ki. A Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának tanulmányára hivatkozással hangsúlyozta, a bíróság olyan szerződési feltétel megállapításával nem módosíthatja a szerződést, amelyben a felek meg sem állapodtak. Véleménye szerint az induló ügyleti kamat nem lehet a felülvizsgált elszámolásban feltüntetett érték, mert annak tisztességtelenségét az alperes maga rögzítette a DH2 tv. szerinti elszámolásban a tisztességesnek tartott kamatértéket 3,45 %-ban határozva meg. Utalt arra, a DH2 tv. szerinti elszámolás keretében megjelölt induló ügyleti kamat értékét a jogorvoslati eljárásban nem vitathatta, eltérő álláspont elfoglalása azzal a következménnyel járna, hogy az elszámolás valamennyi adata ítélt dolognak minősülne. Kifejtette, ha az elsőfokú bíróságnak az volt az álláspontja, hogy csak a felülvizsgált elszámolás adatai vehetők figyelembe a felek közötti elszámolás során, a pert meg kellett volna szüntetni, és nem lehetett volna helye a kereset ítélettel való elbírálásának. Álláspontja szerint az elsőfokú ítélet ellentmondásos, ugyanis egyidejűleg állapította meg a szerződés konvalidálódását és nyilvánította azt érvényessé az induló ügyleti kamat meghatározásával. Kiemelte, az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 213. § (1) bekezdésében és az 1959-es Ptk. 241. §-ában foglaltakat, mert erre irányuló kereseti és viszontkereseti kérelem hiányában döntött a szerződés részleges érvénytelenségéről, emellett módosította a szerződést anélkül, hogy vizsgálta volna, fennállnak-e a szerződés módosításának 1959-es Ptk. 241. §-ában foglalt feltételei. Véleménye szerint az elsőfokú bíróság megsértette a DH2 tv. 37. §-ában foglaltakat is, mert úgy alkalmazott jogkövetkezményt, hogy a szerződés érvénytelenségét nem állapította meg.

A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjára alapított érvénytelenség kapcsán arra hivatkozott, hogy az alperes által meghatározott THM nem valós, hiszen a tőkén felül a szerződésben fel nem tüntetett ügyleti kamatot, és a DH1 tv., valamint a Kúria közérdekű perben hozott határozatával tisztességtelennek minősített szerződési feltételek alapján egyéb költségeket (árfolyamrés, szerződéskezelési díj) is felszámít.

Sérrelmezte az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését is, megítélése szerint a per tárgyának értéke az elkészített számszaki kimutatás elbírálása alapján lett volna csak megállapítható, nem pedig az alperes által megjelölt bemondáson alapuló tartozás összege szerint. Előadta, az elsőfokú bíróság kizárólag az Üsz. V.6. pontjának tisztességtelenségére való hivatkozását találta alaptalannak, ezért nagyobb részt bizonyult pernyertesnek.

A másodfokú eljárásban fellebbezési érveit kiegészítette, részletezte az elsőfokú ítélet indokolásának általa ellentmondásosnak tekinthető megállapításait. Kiemelte, az alperes által a DH2 törvény alapján készített elszámolás adatait feltüntető táblázat a kamatra vonatkozó adatok mellett az árfolyam-különbözetre vonatkozó számszaki adatokat is tartalmazza, így ha a kamat tekintetében a szerződés a felülvizsgált elszámolás adatai alapján konvalidálódott, ugyanez a helyzet az árfolyam-különbözetre vonatkozó adatok esetében is, ami azt jelentené, hogy ezekben a kérdésekben már nincs helye bíróság előtti igényérvényesítésnek. Érvelése szerint azonban ezzel ellentétes álláspontot fogadott el a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bíráinak 2016. november 28. napján tartott értekezlete, amelyről kiadott Feljegyzésben foglaltak szerint a DH törvények

rendelkezései alapján csak az árfolyamrésre és az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szerződési feltételek semmisségét érintően történt meg a DH törvények hatálya alá tartozó szerződések konvalidációja, az egyéb érvénytelenségi okok kiküszöbölésére nem került sor, így azokra alapítottnak továbbra is helye van perindításnak

Az alperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a törzskönyv kiadására és az opciós szerződés 5. pontja érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset elutasítását kérte. Változatlan álláspontja szerint a szerződéskötéskor hatályos Üsz. IV.9. pontja, valamint az annak helyébe lépő **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat V.7. pontja alapján a gépjármű törzskönyvének a kiadására csak abban az esetben kötelezhető, ha a felperes valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette. Megítélése szerint az Üsz.VI.2., VI.1. és VI.3. pontjának elemzéséből is az állapítható meg, hogy a törzskönyv a kölcsön önálló biztosítéka. Kiemelte, az opciós szerződés sem tartalmaz az opciós jog megszűnése esetére törzskönyv kiadási kötelezettséget előíró rendelkezést, amiből megítélése szerint ugyancsak az a következtetés vonható le, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga független az opciós szerződéstől. Érvelése szerint a Kúria elsőfokú bíróság által hivatkozott Pfv.V.21.971/2015/6. számú döntése okszerűtlen következtetésen alapul, így az nem tekinthető irányadónak. Álláspontjának alátámasztásául hivatkozott a 326/2011. (XII.28.) Korm. rendelet 100. § (3) és (4) bekezdésére, bírósági ítéletekre, valamint a Pénzügyi Békéltető Testület jelen jogvitára is vonatkoztatható ajánlásaira.

Utalt arra, az elsőfokú bíróság megállapításával szemben a felperes keresetében az opciós szerződés 4. pontja érvénytelenségének megállapítását kérte. Ugyanakkor érvelése szerint téves, hogy az e pontban rögzített rendelkezés az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésébe ütközik, az ugyanis egyértelmű rendelkezést tartalmaz arra nézve - egyezően az 1959-es Ptk. hivatkozott rendelkezésével -, hogy opciós jogát a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt gyakorolhatja. Közölte, a felperesnek a szerződés kapcsán 2 154 607 Ft nyilvántartott tartozása áll fenn.

A felperes a csatlakozó fellebbezés kapcsán előterjesztett fellebbezési ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy miután a fellebbezés az elsőfokú ítélet kölcsönszerződésre vonatkozó rendelkezését érinti, az opciós szerződés és a törzskönyv kiadására vonatkozó ítéleti rendelkezés ellen csatlakozó fellebbezésnek nincs helye, ezért az alperes ekként előterjesztett beadványát a bíróságnak mint elkésett fellebbezést el kell utasítania. Megítélése szerint a csatlakozó fellebbezés érdemi elbírálásának akadályát képezi az is, hogy az alperes mindössze 24 000 Ft másodfokú eljárási illetéket rótt le annak ellenére, hogy mind a törzskönyv kiadására, mind pedig az opciós szerződés megjelölt pontja érvénytelenségének a megállapítására vonatkozó ítéleti rendelkezést támadja.

A fellebbezés alaptalan, a csatlakozó fellebbezés részben alapos.

A fellebbezés és a csatlakozó fellebbezés érdemi elbírálását megelőzően az ítélet tábla előrebocsátja, a felperes keresetében az opciós szerződés 4. pontja érvénytelenségének a megállapítását kérte. Az elsőfokú bíróság ítéletében az e pontban rögzített szerződési feltétel érvénytelenségét állapította meg, nyilvánvaló adminisztrációs tévedés folytán azonban határozatában azt tévesen mint a szerződés 5. pontját szerepeltette, ez azonban nem jelent a kereseten való túlterjeszkedést (Pp. 215. §). Az ítélet tábla a továbbiakban határozatában a helyes megjelölést alkalmazza.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a kölcsönszerződés létrejöttéhez szükséges lényeges feltételekben megállapodtak. Helytálló az az álláspontja is, hogy a felperes által felhozott - a fellebbezés tárgyát is képező - okok közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos

értéke szerződésben való rögzítésének hiánya miatt állapítható meg a kölcsönszerződés érvénytelensége. Egyetért a törzskönyv kiadásával kapcsolatos döntésével és annak indokaival is, nem osztja ugyanakkor az érvénytelenség jogkövetkezményének az alkalmazását illetően és az opciós szerződés 4. pontja érvénytelenségével kapcsolatban elfoglalt álláspontját az alábbiakban kifejtettek szerint.

Az ügyleti kamat százalékos értéke feltüntetésének hiánya:

Abban egyetért az ítéletábra az elsőfokú bírósággal, hogy a kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség jogkövetkezményét maga a jogalkotó rendezte a DH2 tv-ben előírt ún. felülvizsgált elszámolás szabályainak megalkotásával. A pénzügyi intézményeknek ugyanis az általuk kötelezően elvégzendő elszámolást a DH2 tv. 16. § (2) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank elnökének a DH2 tv. felhatalmazása alapján kiadott rendeleteiben (42., 54. és 55/2014 MNB rendelet) meghatározott tartalommal és formában kellett elkészíteniük. Az érintett MNB rendeletekből megállapíthatóan az elszámolásnak egyebek között tartalmaznia kellett a kölcsön induló kamatlábát, amelyet a részletes elszámolásban tüntettek fel a pénzügyi intézmények. A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése értelmében úgy tekintendő, hogy az elszámolás során figyelembe vett adatokat - köztük az induló ügyleti kamatlábat - és az elszámolás eredményét nem kívánja vitatni, azaz azokat ráutaló magatartással elfogadta (1959-es Ptk. 216. § (1) bekezdés), ezért az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és az a továbbiakban nem vitatható. Ez egyben azt is jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 29.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően” került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el.

A fentiekből következően azt helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az induló ügyleti kamatláb hiánya miatti érvénytelenség oka elhárult, a szerződés konvalidálódott. Az ítéletábra nem osztja ugyanakkor azt az álláspontját, miszerint a bíróság döntése kizárólag ennek a megállapítására szorítkozhatott. A jelen jogvita elbírálására irányadó 1959-es Ptk. ugyanis - szemben a 2013. évi V. tv. 6:111 §-ában foglaltakkal - nem ismeri az „érvényessé válás” jogintézményét. Az 1959-es Ptk. hatálya alá tartozó szerződéseknel az érvénytelenség jogkövetkezményeként a törvény 237. § (1) és (2) bekezdése értelmében a bíróság három lehetőség közül választhat: elrendeli az eredeti állapot helyreállítását, a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá vagy - ha az érvénytelenség oka megszüntethető - érvényessé nyilvánítja. A bírói gyakorlat az 1959-es Ptk. hatálya alá tartozó szerződések esetében az „érvényessé válás” (konvalidálódás) eseteit, vagyis amikor az érvénytelenség oka magától hárul el, vagy azt a felek maguk hárítják el, az érvényessé nyilvánítás esetkörébe vonja (1/2010. PK vélemény 5. pont). Ebből következően a konvalidáció önmagában nem teszi szükségletenné, hogy a bíróság jogalkotó döntéssel rendelkezzen a szerződés érvényessé nyilvánításáról, mint az érvénytelenség adott esetben alkalmazandó jogkövetkezményéről.

Arra helytállóan hivatkozott a felperes a másodfokú eljárás során, hogy - amint az a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bíráinak 2016. november 28. napján tartott értekezletéről kiadott Feljegyzésében is rögzítésre került - a DH1 és a DH2 törvények a hatályuk alá tartozó kölcsönszerződések hibáit kizárólag az árfolyamrésre és az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége miatti semmisséget érintően orvosolták. Nincs

tehát akadálya annak, hogy a szerződés érvényessége a felülvizsgált elszámolás megtörténtét követően is vitatható legyen, azaz a fél kérheti a szerződés érvénytelenségének megállapítását és az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazását a DH1 és a DH2 tv-nyel nem érintett szerződési rendelkezések tekintetében, így a kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányára, és az árfolyam-különbözet viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségére hivatkozással is. Ennek nem mond ellent az, hogy az elsőfokú bíróság - az ítéltábla fentebb kifejtett álláspontjával egyezően - akként foglalt állást, hogy a perbeli szerződés érvénytelenségét eredményező hiányosság az induló ügyleti kamatlábnak a DH2 törvény rendelkezései szerinti felülvizsgált elszámolás során a felek általi meghatározásával elhárult. A perbeli szerződés kamatot érintő konvalidációja ugyanis - a fent részletezettek szerint - nem a DH1 vagy a DH2 törvény rendelkezése folytán következett be, hanem a peres felek megegyezése alapján, amely megegyezésen túl az érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez szükség volt a szerződés bíróság általi érvényessé nyilvánítására is.

Téves a felperesnek az a fellebbezési hivatkozása, miszerint az alperes által a DH2 tv. alapján elkészített elszámolásban megjelölt induló kamatmértéket nem vitathatta. A DH2 tv. 18. § (1) bekezdése anélkül tette lehetővé a fogyasztó számára a pénzügyi intézmény által számára megküldött elszámolás vitatását, hogy e tekintetben bármiféle korlátot írt volna elő, következésképpen a fogyasztó panasszal élhetett mind az elszámolás alapjául vett adatok - köztük az induló ügyleti kamatláb -, mind az elszámolás eredménye tekintetében. Annak nincs jelentősége, hogy az induló ügyleti kamat értékét az ún. részletes kimutatás tartalmazza, a nem részletes elszámoló levél 1. oldal utolsó bekezdése tartalmaz ugyanis arra vonatkozó tájékoztatást, hogy milyen módon lehet igényelni a „részletes törvényi elszámolást” illetve azt letölteni a megadott honlapról, megelőző regisztrációt követően. A felperes e lehetőséggel élt is, hiszen maga csatolta keresetéhez a részletes törvényi elszámolást tartalmazó kimutatást.

A periratokhoz csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan az alperes az éves induló ügyleti kamatlábat 7,92 %-ban határozta meg, s miután a felperes ezt a kamatmértéket ráutaló magatartással elfogadta, ennek az ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségét eredményező hiányosság.

A kifejtettek alapján nem volt akadálya annak, hogy a felülvizsgált elszámolás keretében megállapított kamatérték meghatározásával a bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítsa.

Annak nincs jelentősége, hogy a felperes nem kérte az érvényessé nyilvánítást és az alperes sem terjesztett elő ez iránt viszontkeresetet, továbbá közömbös az is, hogy az alkalmazott jogkövetkezmény mennyiben felel meg egyik vagy másik fél érdekeinek. Ha a fél az érvénytelenségi perben az érvénytelenség jogkövetkezményének a levonását kéri, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy az érvénytelenség lehetséges jogkövetkezményei közül melyiket alkalmazza. Ennek egy korlátja van, nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (Legfelsőbb Bíróság: Az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pont).

A fentiekben kifejtettek alapján alaptalanul kifogásolta a felperes a fellebbezésében azt is, hogy az elsőfokú bíróság anélkül foglalt állást a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményéről, hogy magát az érvénytelenséget megállapította volna. Téves ugyanis a felperes fellebbezésének azon hivatkozása, miszerint az érvénytelenséget (részleges érvénytelenséget) az ítélet rendelkezései között kell kimondani. Az állandó bírói gyakorlat szerint ezt elegendő az ítélet jogi indokolásában kifejtetni, és kizárólag a levont jogkövetkezményekről kell az ítéletben rendelkezni.

Alapítan a felperesnek az a fellebbezési érvelése a fentiekből következően, hogy az érvényessé nyilvánítás során a hiányzó kamatmérték az Üsz. I.18.c. pontja szerinti LIBOR kamattal vagy az ún. tisztességes kamatmértékkel lenne pótolható. Ez utóbbit illetően az ítéletábla utal arra, az alperes a felülvizsgált elszámolás során - a referencia kamat futamidő alatti csökkenésére figyelemmel - csökkenő ügyleti kamattal számolt, a kezdeti 7,92 %-kal szemben a felülvizsgálatot közvetlenül megelőzően 3,91 %-os, a felülvizsgálatot követően pedig 3,45 %-os kamatmértéket vett számításba. Ez utóbbi - felperes által tisztességesnek nevezett - kamatmérték tehát nem azonos a felülvizsgált elszámolás során az alperes által megjelölt, és - a fent részletezettek szerint - a felperes által elfogadott induló ügyleti kamattal.

kifogásolta a felperes fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság erre irányuló kereseti kérelem nélkül módosította a szerződést az induló kamatláb meghatározásával. Ez a hivatkozás egyrészt nem értelmezhető, hiszen az elsőfokú bíróság ítéletében az érvénytelenség jogkövetkezményeit nem vonta le, a szerződést nem nyilvánította érvényessé. Rámutat ugyanakkor az ítéletábla, hogy a szerződés érvényessé nyilvánítása során a bíróság lényegében valóban „módosítja” illetve kiegészíti a felek szerződését annak érdekében, hogy az érvénytelenségi okot illetve az ezáltal előidézett érdeksérelmet kiküszöbölje. Ennek a módosításnak a jogszabályi alapja azonban az 1959-es Ptk. 237. §-a, nem pedig a bírói szerződésmódosítást szabályozó 241. §, azaz a módosításra ilyen esetben az érvénytelenség jogkövetkezményeként kerül sor.

Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjába ütközés

Az ítéletábla egyetért az elsőfokú bíróság azon álláspontjával, hogy a szerződés megfelel a hivatkozott jogszabályi rendelkezésben támasztott követelményeknek: feltünteti az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a szerződés, valamint az annak részét képező üzletszabályzat és hirdetmény pedig - ahogyan azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította -, rögzíti a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és annak összegét. Utal az ítéletábla arra, ha az alperes a szerződésben és az annak részét képező üzletszabályzatban valamint hirdetményben meg nem határozott költséget számít fel, az nem érinti a szerződés érvényességét, hanem a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés. Az a felperesi hivatkozás, hogy a THM nem valós, annak kifejezésre juttatása, hogy a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja. Ez azonban nem eredményezi a szerződés semmisségét, hanem akaratlan hiba miatt (1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés), a szerződés megtámadására adhat alapot. A felperes azonban erre alapítotlan a szerződést nem támadta meg.

Az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás hiánya:

A felperes fellebbezésében változatlanul hivatkozott arra, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozóan az alperestől tájékoztatást nem kapott, emiatt a szerződés egésze érvénytelen. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ez azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottan nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következetes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - az egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009. 2004.). A pénzügyi jog körébe tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Mindebből következően az árfolyamkockázatról való tájékoztatást nem feltétlenül kell tartalmaznia külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak, az szerepelhet a szerződésben is, kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései, illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. A peradatok alapján azonban ez nem állapítható meg. Amint ugyanis azt az elsőfokú bíróság is helyesen megállapította, az Üsz. V.6. pontjából kitűnik, hogy az ügyletnek árfolyamkockázata van, hiszen a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatot. Ezen túl a szerződés egyéb - az elsőfokú bíróság által helyesen érvényesnek tekintett - rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem: CHF” és „normál deviza konstrukció” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztő részletek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat I.17., I.24., I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A fenti üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza. A rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében kell árfolyamváltozást fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Ebből a fogalom-meghatározásból ugyanakkor - az

1959-es Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezéssel - nem vonható le az a következtetés, hogy az árfolyam-különbözetből eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 %-a terheli a felperest.

A fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889.), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes, általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE).

Mindebből következően, ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett ismernie, hogy a fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek. A per egyéb adatai alapján nem volt megállapítható, hogy a felperes olyan tájékoztatást kapott az alperes szerződéskötéskor eljáró képviselőjétől, amelyből kiindulva alappal gondolhatta, hogy az árfolyamváltozás nem valós, esetleg nem őt terheli vagy csak korlátozottan kell viselnie.

A fellebbezés egyéb hivatkozásait illetően a másodfokú bíróság az alábbiakra kíván rámutatni: A 42/2014, 54/2014 és 55/2014 MNB rendeletek - az ügyleti kamatlábbal és az árfolyamrésszel szemben - az árfolyam-különbözet törvényi elszámolásban való feltüntetését nem írták elő, az alperes által készített elszámolási táblázat - a felperes által hivatkozottaktól eltérően - ilyen rovatot nem is tartalmaz. A felperes egyébként sem azt vitatja, hogy az alperes helyesen számította ki az árfolyam-különbözet összegét, hanem azt, hogy annak viselése őt terheli. Ebben a kérdésben pedig a törvényi elszámolás során a felek között nem született megállapodás, és ezt a kérdést a DH törvények sem rendezték, így az ezzel kapcsolatos jogvita továbbra is bírósági útra tartozik. Mindez egyben azt is jelenti, téves a felperesnek az a fellebbezési érvelése, hogy az elsőfokú bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezményével kapcsolatos álláspontjára figyelemmel a pert meg kellett volna szüntetnie. A per megszüntetésének akkor lett volna helye, ha a kereset tárgya kizárólag a DH1 tv. 3-4. §-ával rendezett kérdés lett volna. Az az ítélet érdemére tartozó kérdés, hogy a felperes az elszámolás kidolgozása során nem a felülvizsgált elszámolás adatai alapján számolt.

Miután - a fentiek szerint - a kölcsönszerződés érvénytelensége kizárólag az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének elmaradása miatt volt megállapítható, tekintetbe véve továbbá, hogy ezen érvénytelenségi ok kiküszöbölése a felek közötti elszámolást nem érintette, az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes szerződés érvénytelenségére alapított, s ebből adódóan már jogalapját tekintve megalapozatlan marasztalási igényét.

A csatlakozó fellebbezés megengedhetősége

Téves az a felperesi érvelés, hogy a csatlakozó fellebbezés érdemi elbírálására nem kerülhet sor. A Pp. 244. § (1) bekezdésének rendelkezéseiből kitűnően a csatlakozó fellebbezés járulékos jellegű jogintézmény, amely tartalmában, hatályában és az előterjesztésre jogosultak köre vonatkozásában korlátozott. A tartalmi korlátozottság abban nyilvánul meg, hogy ha a fellebbezés a per főtárgyát nem érinti, csatlakozó fellebbezésnek nincs helye. A felperes álláspontjával szemben azonban ha a fellebbezés a kereseti kérelmen belül csupán egyes kérdésekre vonatkozik, a csatlakozó fellebbezés kiterjedhet a fellebbezéssel nem érintett kérdésekre is. Ennek megfelelően nem volt eljárásjogi akadálya annak, hogy bár a felperesi fellebbezés kizárólag a kölcsönszerződéssel kapcsolatos ítéleti rendelkezést támadta, az alperes csatlakozó fellebbezést terjesszen elő a törzskönyv kiadását elrendelő és az opciós szerződés 4. pontjának érvénytelenségét megállapító ítéleti rendelkezés ellen.

Annyiban helytálló a felperes álláspontja, hogy a csatlakozó fellebbezés az elsőfokú ítélet két egymástól elkülönülő rendelkezését érinti, így a csatlakozó fellebbezési perérték a Pp. 25. § (3) bekezdése alapján az Itv. 39. § (1) bekezdés c) pontjában írtakra figyelemmel 1 200 000 Ft, a csatlakozó fellebbezési eljárási illeték pedig az Itv. 46. § (1) és (4) bekezdése alapján 48 000 Ft. Tény, hogy az alperes 24 000 Ft-ot rótt le, a mulasztás azonban - erre irányuló külön felhívás hiányában - nem jár a csatlakozó fellebbezés hivatalból történő elutasításával, annak jogkövetkezménye, hogy az ítélőtábla a különbözeti illeték megfizetésére az Itv. 73/A. § (4) bekezdése alapján hivatalos lelet készítésének terhével hívta fel az alperest.

A csatlakozó fellebbezés érdemét illetően az ítélőtábla álláspontja a következő.

Törzskönyv kiadása és opciós szerződés 4. pontja:

Alaptalanul támadja az alperes csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet törzskönyv kiadására kötelező rendelkezését. Téves ugyanis az a hivatkozása, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosítéknak tekinthető. Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 6. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.” Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság.

Az opciós szerződés 2013. június 20. napján megszűnt, az alperes pedig maga sem hivatkozott a perben arra, hogy az erre nyitva álló öt éven belül e jogát gyakorolta volna, ezért az alperesnek nincs jogalapja a törzskönyv birtokban tartására. Itt utal az ítélőtábla arra, egyetért az alperesnek a csatlakozó fellebbezésben kifejtett azon álláspontjával, miszerint az opciós szerződés 4. pontjában írt feltétel érvénytelensége nem állapítható meg. Ez egyértelmű rendelkezés arra nézve, hogy az alperes a szerződéstől számított 5 évig gyakorolhatja a vételi jogát azzal, hogy az 5 éves időtartamon belül is megszűnik a vételi jog a tartozás kiegyenlítése esetén. A szerződés 6. pontja a vételi jog gyakorlásának a feltételeit rögzíti, vagyis azt, hogy az 5 éves határidőn belül is csak az ott megjelölt feltételek bekövetkezése esetén nyílik meg az alperes vételi joga. A fentiekből következően az opciós szerződés 4. pontjában rögzített kikötés nem ütközik az 1959-es Ptk. 374. § (2) bekezdésének szabályába. Ezért az ítélőtábla a felperes erre irányuló keresetét is elutasította.

Az alperes a törzskönyv kiadását érintő csatlakozó fellebbezése alátámasztásaként hivatkozott a **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat V.7. pontjára. Az abban foglalt rendelkezés szó szerint megegyezik az Üsz.IV.9. pontjának szövegével. Mindezekre tekintettel az ítélőtábla nem vizsgálta, hogy az alperes 2009-től hatályos üzletszabályzata a szerződés részévé vált-e, mert az

abban foglalt - az alperes által hivatkozott - kikötés alkalmazása sem vezet a szerződéskötéskor hatályos rendelkezésektől eltérő eredményre az alábbiakra tekintettel.

Az Üsz. IV.9. pontja - az opciós szerződés 4. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítélet tábla az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó az 1959-es Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Mindezt figyelembe véve az Üsz. IV.9. pontja csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt.

Az alperes fellebbezési érvelésével szemben önmagában az, hogy az opciós szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, miszerint az opciós jog megszűnésével az alperes köteles kiadni a törzskönyvet, még nem jelenti azt, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga nem minősülhet az opciós jog biztosítékának.

Nem ért egyet az ítélet tábla az alperesnek azzal a hivatkozásával sem, miszerint a Kúria Pfv.V.21.971/2005/6. számú ítélete okszerűtlen következtetésen alapulna. Épp ellenkezőleg, az ítélet tábla mindenben osztja a Kúria álláspontját, nevezetesen, hogy a felek megállapodásának irányadó rendelkezései, azaz az Üsz. IV.9. és VI.1.pontja, valamint az opciós szerződés 6. pontja szerkezetéből is az a következtetés vonható le, miszerint egymásra épülő kötelezettségként csak az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába.

Mindennek nem mond ellent az alperes által hivatkozott 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 100. § (4) bekezdésének az a rendelkezése, amely szerint a törzskönyvvel jogszerűen rendelkező ügyfélnek kell tekinteni egyebek között azt a pénzügyi intézményt, amelynél a törzskönyvet a jármű tulajdonosa pénzügyi követelés fejében letétbe helyezte, feltéve, hogy ez a rendelkezési jogot megalapozó okiratból megállapítható. Az alperes által hivatkozott kormányrendelet sem biztosítja ugyanis a hitelezőnek a törzskönyv letéti őrzésének jogát önmagában azon az alapon, hogy a gépjármű vételárát vagy annak egy részét a gépjármű tulajdonosa a hitelező által nyújtott kölcsönösszegeből egyenlítette ki. A törzskönyv biztosítéki célú letétbe helyezésének alapja a felek

erre vonatkozó megállapodása lehet, amely megállapodás tartalma dönti el, hogy a hitelező milyen feltételekkel és meddig tarthatja letéti őrzésében a törzskönyvet.

Végül utal az ítélet arra, az alperes által a fellebbezésében hivatkozott, más bíróságok által egyedi ügyekben hozott döntések és a Pénzügyi Békéltető Testület ajánlása a perbeli jogvita elbírálása szempontjából közömbösek, más ítéletek és határozatok tartalma a jelen perben eljáró bíróságot nem kötik.

Az ítélet arra az elsőfokú eljárás pertárgyértékét az elsőfokú bíróságtól eltérően határozta meg. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. Jelen ügyben a felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl annak a megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. A felperesnek az alperes által nyilvántartott tartozása 2 154 607 Ft, ezért az ítélet arra az elsőfokú perértéket 3 010 574 Ft-ban állapította meg (az alperes által kimutatott tartozás 2 154 607 Ft, a felperes által követelt összeg 255 967 Ft, törzskönyv kiadásával kapcsolatos kereset perértéke 600 000 Ft).

Téves a felperesnek az a fellebbezési érvelése, miszerint nagyjából pernyertes lett. Tény ugyanis, hogy több érvénytelenségi ok fennállására, és számos általános szerződési feltétel tisztességtelenségére alapítva állította a kölcsönszerződés érvénytelenségét, amelyek közül kizárólag a kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségre, és az Üsz. IV.9. pontjának tisztességtelenségére való hivatkozása bizonyult megalapozottnak. Sikertelenül perelt az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően is, hiszen az általa kért hatályossá nyilvánítás helyett a bíróság a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította, és a felperes pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét elutasította. Minderre figyelemmel a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapított kereset tekintetében a peresztesség-pernyertesség aránya 20-80 %-ban állapítható meg a felperesre terhebben. A törzskönyv kiadására vonatkozó kereset tárgyában a felperes pernyertes lett, az opciós szerződés 4. pontja érvénytelenségének megállapítását azonban megalapozatlanul kérte.

A fentiek szerint megállapított elsőfokú perértéket és a felek egyes kereseti kérelemhez kapcsolódó peresztességét figyelembe véve az ítélet arra az elsőfokú perértéket és a felperes által fizetendő elsőfokú perki költség és eljárási illeték összegét leszállította, az alperes által fizetendő illetéket pedig felemelte a rendelkező részben foglaltak szerint.

A kifejtettre tekintettel az ítélet arra az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részének érintetlenül hagyása mellett, a megfellebbezett rendelkezéseket részben megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

A másodfokú eljárásban a felperes fellebbezése kapcsán a perérték 2 166 955 Ft (felperes által kért marasztalás összege 12 348 Ft, alperes által nyilvántartott tartozás összege 2 154 607 Ft), az alperes csatlakozó fellebbezését érintően - a fentiekben írtak szerint - 1 200 000 Ft. A peres feleknek a fentiek szerint meghatározott pertárgyértékből kiindulva megállapított peresztessége-pernyertessége arányát figyelembe véve - nagyobb peresztességére tekintettel - a felperest kötelezte az alperes javára másodfokú részperki költség megfizetésére 80 100 Ft összegben a Pp. 81. §

(1) bekezdése alapján, amely a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2), (3), (5) és (6) bekezdése, valamint 4/A. § szerint megállapított mérsékelt összegű ügyvédi munkadíjból és 24 000 Ft csatlakozó fellebbezési illetékből áll.

Az alperes csatlakozó fellebbezésére 24 000 Ft-ot rótt le, amelyet a törzskönyv kiadására irányuló csatlakozó fellebbezése eredménytelensége folytán viselnie kell, a további 24 000 Ft csatlakozó fellebbezési illeték lerovására az ítélet tábla a hivatkozott rendelkezések alapján hivatalos lelet készítésének terhével hívta fel, amelyet az alperes javára perköltségként elszámolt.

A felperes fellebbezése eredménytelennek bizonyult, ezért köteles az illetékfeljegyzési joga folytán feljegyzett fellebbezési eljárási illeték megfizetésére az Itv. 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján.

S z e g e d , 2017. február 8.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró